

значущості креативної діяльності, потреби використання креативності в професійній сфері; реорганізація навчального процесу, під час якого студенти стають творцями, а основний навчальний матеріал – методом досягнення творчих цілей; впровадження в навчальний процес додаткового матеріалу, який охоплюватиме креативні тактики, техніки, методики, що сприяють підвищенню ефективності креативної діяльності; уведення в навчальний процес методів та засобів конвергенції (наближення та здатності переносити) знання з однієї на іншу предметну сферу; використання у навчальному процесі методів, прийомів та засобів для формування у студентів креативно-метафоричного мислення, здатного розвивати здібність розпізнавати схожість та відмінність між об'єктами, предметами, діями; стимулювати креативний потенціал; генерувати креативні ідеї та задачі; забезпечення певних педагогічних умов та креативно-освітнього середовища для навчання та проходження навчальних та виробничих практик, забезпечення в різних циклах професійної підготовки наявності курсів, що використовуватимуть креативні технології в процесі володіння предметом.

Слід зазначити, що критеріями оцінки ефективності вищепредставлених умов креативно-освітнього середовища повинні бути не лише показники, що враховують ступінь опанування знаннями, уміннями й навичками, але й показники сформованості низки особистісних якостей, що характеризують різні аспекти розвитку інтелекту та креативності студентів.

До основних причин, що перешкоджають процесу формування креативної особистості студента, можна віднести наступні: невідповідність між змістовою і процесуальною сторонами в навчальному матеріалі; одноманітність форм і методів викладання навчання; слабка методична і дидактична забезпеченість реалізації креативного підходу до організації навчального процесу і використання його виховного потенціалу; невідповідність викладачів до роботи у межах креативного освітнього середовища.

Отже, креативне середовище є невід'ємною складовою освітнього середовища сучасного закладу вищої освіти. Організація креативного освітнього середовища створює умови для більш глибокого занурення студентів у пізнавально-творчий процес і дозволяє здійснити перехід від репродуктивної навчальної діяльності до творчо-креативної, організованої на основі об'єкт-суб'єктної креативної взаємодії між студентом і викладачем. Виходячи з вищевикладеного, можна зробити висновок, що належне забезпечення умов для розвитку креативності студентів під час навчання у ЗВО сприяє не тільки ефективній професійній підготовці майбутніх фахівців, але й їх особистісній самореалізації, прояву самостійності та ініціативності у вирішенні різного роду нестандартних ситуацій, що безумовно матиме позитивний вплив на подальше їх професійне та особистісне становлення.

УДК 159.9

ПСИХОЛОГІЯ КОЛЬОРУ: ОСОБЛИВОСТІ, ВПЛИВ І СЕМІОТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ

М. П. Розанов

Щоденно колір неодмінно впливає на певний вибір кожної людини, яка, зазвичай, навіть цього не помічає. В залежності від тематичного спрямування та основної мети, колір активно використовується в політичній, економічній, виробничій, промисловій та інших сферах діяльності, які спрямовані на споживача відповідних послуг.

Згідно з численними дослідженнями, ще на зорі зародження цивілізацій людство за різноманітним призначенням активно використовувало колір. Насамперед, в уявленнях і традиціях певні барви мали символічне, культове, кастове та розпізнавальне значення. До

прикладу, в одязі колір слугував для акцентування уваги суспільства на елементах урочистості, величі, свята, жалоби та інших емоційних сигналах. З часом, над вивченням, розвитком і прикладним застосуванням кольоротерапії активно працювали давньоєгипетські, давньоіндійські та китайські лікарі стародавньої медичної практики. Однак, у сучасному розумінні дослідження особливостей кольору, ера застосування світла та колористики в мистецтві, медицині, педагогіці, психології та побуті фактично настала з моменту відкриття Ісаком Ньютоном фізичних властивостей видимого (білого) світла, складу світлового проміння, а також світлового спектру випромінювання. До кола учених, які здійснили значний внесок у вивчення та розуміння суті світла та кольору долучилися: Гіппократ, Абу Алі ібн Сіна (Авіценна), Леонардо да Вінчі, Ісаак Ньютон, М. В. Ломоносов, О. І. Періх, В. М. Бехтерев, Е. Герінг, Г. Гельмгольц, Р. Штайнер та ін.

Ще за епохи Ренесансу одним із дослідників системи кольорів став Леонардо да Вінчі. Він виокремлював шість основних кольорів. Згодом мистецтвознавці до цієї класифікації додали сьомий. Для кольору надають певне значення також у сфері психології, адже він: сприяє емоційним відчуттям «холодного» й «теплого» середовища; викликає психологічну реакцію; впливає на настрій, загальну якість і почуття; відтворює пори року; сприяє фізіологічним наслідкам в якості негативних, чи позитивних оптичних подразників; надає об'ємності предметам і загальному простору; викликає у глядача відчуття візуального задоволення або навпаки негативні почуття [2].

Найвизначніший внесок у формування та становлення в медичній галузі методики кольоротерапії здійснили такі дослідники: Й. В. Гете, Н. Р. Финсен, Ф. А. Попп, М. Люшер, П. Мандель, Ф. Паньямента. Саме Йоганн Вольфганг фон Гете активно працював над розвитком особливостей вчення про вплив кольорів на психіку людини. Важливість наукового дослідження Фріца Альберта Поппа полягає в тому, що він пояснив і науково обґрунтував наявність в живих організмах фотонного взаємозв'язку між клітинами. Здійснивши опис всіх видів психотипу людини, Макс Люшер остаточно довів безпосередній вплив кольору на психологію особистості.

В 1810 році Йоганн Вольфганг фон Гете вперше розробив та запропонував концепцію кольору. Дослідник наголошував, що темні кольорові відтінки мають заспокійливу здатність, а кольори світлої гами спричиняються до збуджувальної дії на психічний стан людини. Тимчасового фізичного впливу від кольору зазнає практично кожний, однак дія психологічного впливу актуалізується лише за умов тривалого споглядання на окремі елементи барвистості.

З кольорами часто пов'язуються відчуття температурного рівня. Такий тип синестезії називається температурно-дотиковим [4, с. 226–229]. Це є можливим, оскільки для концепту «колір» притаманна певна точка референційної віднесеності. Саме це сприяє побудові відповідного прототипового синестезійного ланцюга. А. Вежбицька, описує особливості концептуального аналога кольорової категорії, яку називають «теплим кольором». У якості точки референційної віднесеності вона приймає поняття «вогонь». Такий колір є яскравим, з характерним синтезом барвистості та світла. Хоча акцент ставиться на червоному, однак поєднує кольорові елементи жовтого та помаранчевого [2, с. 273–274]. З іншої сторони «холодний» колір, не зважаючи на власну яскравість, не сприяє асоціаціям з такими поняттями, як вогонь або сонце. Натомість, концепт «теплого» кольору співвідноситься з моделлю позитивного досвіду, а саме з вогнем. Концептуальне розуміння «холодного» кольору сприймається протилежно цій моделі. Саме в залежності від обраного контрасту та яскравості, колір здатний викликати в людини активні або пасивні відчуття. Все це може використовуватись з певною метою загально соціального спрямування та сприяти навіть швидкості психічних реакцій на певні події.

Для кожного кольору притаманні певні відповідні значення. В синтезі барвистості та часу для кожної історичної епохи притаманний власний колір. До прикладу: сірий характерний пуританству та Великобританії у повоєнний період. Натомість відтінки пурпуру (символ влади) яскраво репрезентуються в культурних особливостях

Стародавнього Риму. У великій різноманітності кольорового спектру більшості відтінків актуалізується значення успішності держави.

У літературній творчості психологічна характеристика кольору активно сприяє авторам текстів у креативний спосіб передавати певний емоційний стан, що здебільшого має дифузний характер [5].

Теоретична гіпотеза експериментальної психосемантики кольору полягає в тому, що між колірним відчуттям і емоційним тоном існують «двосторонні» взаємозв'язки, тобто між ними є можливим не тільки взаємний переклад змісту, що визначається як «трансляція» [1], чи «репрезентація матеріалу однієї модальності на матеріали іншої», але і трансформація. Всі ці властивості сприяють розвитку бізнес-структур, харчової, побутової й текстильної промисловості та інших сфер діяльності, де головною метою виробника послуг є заохотити суспільство (або певні його категорії) до активного споживання рекламованих послуг.

Оскільки застосування кольору також помітно в сфері сакральної архітектури та є невід'ємною частиною візуальної складової літургічних обрядів, варто взяти до уваги його семіотичне значення. Згідно з християнською традицією в історії Західного обряду неодноразово виникала символічна класифікація кольорового спектру. Навіть після внутрішніх реформаційних процесів II Ватиканського собору (1962–1965 рр.) колір в культових предметах продовжує зберігати особливе місце. Відтак, червоний колір символізує полум'я вогню, кров, яка дає життя, страждання та любов. Натомість зелений колір характеризує надію, духовний розвиток, віру в остаточне призначення людини та використовується впродовж року в звичайному літургічному періоді. Білий – це колір світла, чистоти, свободи, слави нового життя та невинності. Фіолетовий вважається символом покаяння, умиротворення, жалоби, а також смирення та гідності [3].

Проаналізувавши основні властивості кольорів та різноманітні сфери їх застосування, ми отримуємо можливість побачити в поетичних барвах світ архітектури, промисловості, шоу бізнесу та інших сфер діяльності, адже кожний кольоровий відтінок – це важливий функціональний елемент у великому механізмі, що працює для цілого людства. Колірний ефект – це кодифікований інформативний носій, якому притаманне особливе семіотичне значення в культурі та різноманітних традиціях світу.

Література

1. Артем'єва Е. Ю. Основи психології суб'єктивної семантики. М. : Зміст, 1999. 350 с.
2. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание. М. : Русские словари, 1996. 416 с.
3. Драгунский В. В. Живая энергия цвета. Цветовой личностный тест: Практическое пособие. Под. ред. В. В. Драгунского. Минск : Харвест, 2004. С. 5–20.
4. Саенко В. В. Українська модерна поезія 20-х років XX століття: ренесансні параметри. Одеса : Астропринт, 2004. С. 226–229.
5. Tsur R. Some Aspects of Cognitive Poetics. URL : http://www.tau.ac.il/~tsurxx/2Cognitive_Poetics.html: el-ref

УДК 159.9

ВПЛИВ ВІРТУАЛЬНОГО ПРОСТОРУ НА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ

Ю. В. Фурман

В сучасних умовах розповсюдження інформації відбувається з використанням Інтернет – мережі, глобальні масштаби якої важко описати. Під впливом комп'ютеризації змінюються особистісні схильності і інтереси, ціннісні орієнтації та життєві позиції,